

บทนำ

ในเดือนสิงหาคม #WhatsHappeningInThailand เริ่มเป็นกระแสในทวิตเตอร์ แอชแท็กนี้ถูกดันให้เป็นกระแส โดยนักกิจกรรมไทยรุ่นใหม่ที่ใช้ชวนคนทั้งโลกให้สนใจกับข้อเรียกร้องต่อเสรีภาพและการปฏิรูปประชาธิปไตย เยาวชนไทยยังต้องการให้โลกสังคมออนไลน์เป็นพยานต่อปฏิบัติการโต้ตอบของรัฐบาล

ตลอดปี 2563 การชุมนุมเคลื่อนไหวนำโดยเยาวชนเติบโตขึ้นในประเทศไทย ผู้ชุมนุมออกประท้วงตามท้องถนนและเรียกร้องให้มีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ เลือกตั้งรัฐบาลใหม่ และให้เจ้าหน้าที่ยุติการคุกคามและข่มขู่ผู้วิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล นักกิจกรรมยังเผชิญความเสี่ยงต่อความปลอดภัยและเสรีภาพของตนเมื่อพวกเขาเรียกร้องให้ปฏิรูปสถาบันกษัตริย์ สถาบันซึ่งกฎหมายคุ้มครองผ่านบทบัญญัติที่มีโทษสูง

วิธีการที่รัฐบาลโต้ตอบต่อการชุมนุมยังเน้นย้ำให้เห็นถึงความไม่พอใจของผู้ชุมนุมต่อรัฐบาลที่มีลักษณะขัดกับหลักประชาธิปไตย รัฐบาลได้คุกคามและขัดขวางผู้จัดการชุมนุมในทุกขั้นตอน ในปีนี้มีบุคคลอย่าง 173 คนต้องเผชิญข้อกล่าวหาเพียงเพราะพวกเขามีบทบาทในการชุมนุม หน่วยงานความมั่นคงของภาครัฐยังคุกคามและข่มขู่ผู้จัดและผู้เข้าร่วมการชุมนุม บางครั้งเจ้าหน้าที่เข้าเยี่ยมพวกเขาที่บ้านหรือโรงเรียน รัฐบาลยังใช้การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 เป็นโอกาสในการบังคับใช้มาตรการฉุกเฉินที่จำกัดสิทธิเพื่อกล่าวหาผู้ชุมนุมโดยสงบและผู้วิจารณ์รัฐบาลออนไลน์

ในเดือนกันยายนและตุลาคม ขณะที่คนไทยหลายหมื่นคนชุมนุมในกรุงเทพมหานครและจังหวัดอื่นทั่วประเทศ รัฐบาลเพิ่มมาตรการปราบปรามผู้ชุมนุมอย่างหนักหน่วง ดำรวจปราบจลาจลใช้กำลังเข้าสลายการชุมนุมด้วยการฉีดน้ำแรงดันสูง หน่วยงานความมั่นคงขัดขวางทางเข้าออกสถานที่ชุมนุม เจ้าหน้าที่สั่งปิดเครือข่ายขนส่งสาธารณะบางแห่งเพื่อกันไม่ให้คนเข้าร่วมชุมนุม นอกจากนี้รัฐบาลยังพยายามควบคุมเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุมเคลื่อนไหว กดดันให้สื่อสังคมออนไลน์ปิดกั้นเนื้อหาที่มีลักษณะวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล และดำเนินการทางกฎหมายกับสื่ออิสระที่รายงานสถานการณ์การชุมนุม

การชุมนุมเคลื่อนไหวยังคงดำเนินต่อไปและเติบโตขึ้นท่ามกลางการโจมตีสิทธิและเสรีภาพพื้นฐานเหล่านี้

รายงานฉบับนี้บรรยายการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับวิธีการที่รัฐบาลโต้ตอบต่อการชุมนุมเคลื่อนไหวที่นำโดยเยาวชนในปี 2563 รวมถึงพัฒนาการจนถึงวันที่ 22 ตุลาคม 2563 รายงานฉบับนี้รวบรวมข้อมูลจากรายงานข่าว เอกสารทางการ ข้อมูลสาธารณะ รวมถึงบันทึกข้อมูลของคุณีทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชนองค์กรที่ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่บุคคลที่ถูกฟ้องร้องด้วยข้อหาต่าง ๆ เนื่องจากจากกิจกรรมการชุมนุม รายงานฉบับนี้วิเคราะห์การกระทำของเจ้าหน้าที่ไทยซึ่งขัดต่อกฎหมายและมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ พร้อมทั้งจัดทำข้อเสนอแนะต่อรัฐบาลไทย

ข้อเสนอแนะ

อาร์ติเคิล 19 และศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชนเรียกร้องให้รัฐบาลไทยปฏิบัติดังนี้

- ยกเลิกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงภายใต้พระราชกำหนดสถานการณ์ฉุกเฉิน พร้อมทั้งระงับการใช้อำนาจจากพระราชกำหนดสถานการณ์ฉุกเฉินเพื่อจำกัดสิทธิในการชุมนุม รวมถึงสิทธิและเสรีภาพในการแสดงออกและการชุมนุมโดยสงบ;
- ยุติการดำเนินคดีอาญาต่อบุคคลทั้งหมดที่ถูกกล่าวหาเพียงเพราะใช้สิทธิในการชุมนุม พร้อมทั้งปล่อยตัวบุคคลทั้งหมดที่ถูกควบคุมตัวเนื่องจากเหตุเดียวกันทันทีโดยไม่มีเงื่อนไข;
- สั่งการให้เจ้าหน้าที่รัฐทั้งหมดไม่ดำเนินคดีอาญาต่อบุคคลใดจากการเข้าร่วมชุมนุมหรือการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรัฐบาลหรือสถาบันกษัตริย์;
- แก้ไขพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะและกฎหมายอื่น ๆ ซึ่งมีบทบัญญัติเป็นข้อจำกัดต่อเวลาสถานที่ และลักษณะการชุมนุมให้สอดคล้องกับกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ;
- แก้ไขประมวลกฎหมายอาญาให้สอดคล้องกับกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ รวมถึงยกเลิกมาตรา 112 ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการหมิ่นประมาทสถาบันกษัตริย์ และมาตรา 116 เกี่ยวกับการยุยงปลุกปั่น;
- อำนวยให้เกิดการใช้สิทธิเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ รวมถึงช่วยเหลือให้ความปลอดภัยแก่สถานที่ชุมนุมและรับประกันความปลอดภัยของผู้ชุมนุม;
- ระงับการสลายการชุมนุมหรือการใช้อาวุธ รวมถึงอาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำ (less-lethal weapons) ต่อบุคคลชุมนุม เว้นแต่ในสถานการณ์พิเศษ เช่น กรณีที่มีความจำเป็นต้องปกป้องผู้ชุมนุมหรือผู้สังเกตการณ์จากความรุนแรงหรืออันตรายใด ๆ อันใกล้จะถึง;
- อบรมเจ้าพนักงานบังคับใช้กฎหมายทั้งหมดซึ่งเกี่ยวข้องกับการดูแลการชุมนุมให้เข้าใจมาตรฐานสากลเกี่ยวกับเสรีภาพการชุมนุม การใช้กำลัง และการใช้อาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำ;
- ระงับการขัดขวางการดำเนินงานของระบบขนส่งสาธารณะ เว้นแต่เมื่อมีความจำเป็นต้องป้องกันอันตรายต่อบุคคลหรือทรัพย์สินอันใกล้จะถึงหรือที่ร้ายแรง;
- ยุติความพยายามในการปิดกั้นเนื้อหาออนไลน์ รวมถึงการถอดถอนคำสั่งใดที่ให้แก่อีเมล ออนไลน์ และผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตเพื่อปิดกั้นเนื้อหา บัญชี หรือเว็บไซต์;
- ถอดถอนคำสั่งและยุติการดำเนินคดีทางกฎหมายใดซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อยับยั้งสื่ออิสระไม่ให้รายงานสถานการณ์การชุมนุมและข้อเรียกร้องของผู้ชุมนุม; และ
- ดำเนินการเพื่อรับประกันให้มีการรับผิดชอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามการชุมนุมเคลื่อนไหวโดยรัฐบาล พร้อมทั้งรับประกันให้บุคคลผู้ถูกละเมิดสิทธิสามารถเข้าถึงสิทธิในการเยียวยาอย่างมีประสิทธิภาพ